

Andrea Andersen —

«Fagersands dronning»

Andrea
som ung -

og som eldre,
her sammen
med niesen
Olava.

De som er kommet noe til års og har bodd på Husvik i yngre år, husker sikkert — eller har hørt omtalt — en av stedets originaler, Andrea Andersen. Populært kaltes hun «Fagersands Dronning» på grunn av sin sterke og dominerende vilje til å bestemme — over sine omgivelser, sin familie og sin eiendom. Nåde den som trådte den for nær!

Jeg har hatt en samtale med Reidunn Berge, som er datter av Andrea Andersens niese Olava, og vel den som nå kjenner Andreas historie best. Hun er klar over at tanten var en dominerende kvinne, dog med mange positive egenskaper. Det som her fortelles, har jeg mest fra henne, men også fra eldre folk på Husvik.

Andrea ble født i 1849 som datter av skipstømmermann Jørgen Larsen og hustru Kirsti Hansdatter. Barndomshjemmet var Fagersandveien 15 på Husvik. Som ung var hun hushjelp, og var utrolig flink i matlagning. I 1875 giftet hun seg med svensken Carl Johan Anderson, seilskuteskipper, på «Fantasi». Andrea seilte i mange år med sin mann, det sies hun var den virkelige sjef ombord! De seilte verden rundt og anskaffet da mye pent til hjemmet. I 1892 fikk de kjøpt tomt, utskilt fra Andreas barndomshjem. Her bygget de seg et romslig «skipperhus», med ark på taket. Stedet kalte de «Fager-tun», og det ble utstyrt og innredet med de vakreste ting. Reidunn Berge forteller om orientalske tepper på gulvene, etasjer med krystall, nips og konkylier, orgel, salong i rød plysj, spesiellagede soverommøbler samt mengder av blankpussede kobberkar på kjøkkenveggene. Hu-

set hadde også markiser, det var ikke vanlig den gang.

Anderson sluttet sjøen forholdsvis tidlig og ble en aktet mann i Sem, bl.a. var han medlem av herredsstyret. Hvordan han taklet konens herskernatur vet vi ikke, men Andrea sørget dypt ved hans død i 1928. Til hans grav bestilte hun en vakker gravsten i sort, polert granitt. For å være sikker på å få maken til seg selv fikk Andrea Reidunns mor til etterpå å bestille nok en gravsten, hvor Andreas navn, fødselsdag og år, samt også «Hvil i fred» skulle hugges ferdig straks, bare dødsdatoen manglet. Stenhuggeren var rystet, men Andrea fikk sin vilje. Hun reiste ens ærend til byen for å kontrollere at gravstenen ble etter ønske. Så lå stenen lagret hos stenhuggeren til det ble bruk for den mange år senere, i 1938.

Da mannen var død, ville hun ikke ha noen gilde farger i huset. «Det passer seg ikke når Carl er død», sa hun. En gul pute med roser ble gitt bort. Hun gjorde seg også selv klar til oppbrudd, anskaffet en nydelig nattkjole med blonder og legg, samt hvite linstrømper, dem fikk Reidunns mor i oppdrag å kjøpe. Hun kom hjem med et par, men nei, så simple strømper ville Andrea ikke legges bort i, Olava måtte inn til byen igjen og bytte. Disse lik-klærne lå ferdig i årevis, pent pakket inn med påskriften «Lik-klær». Og når hun en gang i blant besøkte sin søster i Oslo måtte denne pakken med. Skreven instruks for begravelsen fantes også, hun ville legges i sink-kiste, med eiketres kiste utenpå.

Det var etter mannens død hun mest utfoldet sin herskernatur på

Husvik. Huset hvor hun og mannen hadde bodd ble for stort for henne. Hun innredet sin enkelbolig i sidebygningen som før hadde vært bryggerhus. Her fikk hun det svært bekvemt, stue med pene møbler, eget lite soverom, greit lite kjøkken med fullt utstyr, til og med badrom med kar, så egentlig bodde hun her bedre enn folk flest på den tiden. Men folk syntes nok det var rart at hun som hadde så fint hus foretrakk å bo i uthuset. Til uthuset hørte «utedo», standsmessig med mahogni sete og veggpanel. På veggen hang et maleri av mannens skute «Fantasi». Vedskjul var her også, men det skulle være støvfritt og ble kun brukt til forsiktig å stable ved i. Hun satte opp et lite skur oppe på bakken, der foregikk saging og hugging. Hun var en dugende kvinne, så det meste saget og hugget hun selv.

I hennes bolig i uthuset ble det omhyggelig stelt. Andrea hadde hushjelp, ofte enker fra stedet som ønsket å tjene litt. Hushjelpen ble satt til omhyggelig pusning og vasking såvel i hovedhuset som i sidebygningen. Møblene og gulvteppene skulle skånes for tråkk, det ble lagt avis-papir oppå både gulvmatter og møbler. Folk så henne vaske av papirene som dekket de fine tingene, tørke dem på gjerdet, hvorpå de ble lagt på igjen!

I all sin originalitet var hun meget godhjertet. Ikke en tigger (og dem var det mange av den gangen) gikk tomhendt fra hennes dør. En gang gav hun en arbeidsløs kunstmaler i oppdrag å male sitt og mannens portrett etter fotografi, de ble nesten ½ meter høye, de ble satt i prakt-

Bark
"Fantasi"

Skipper Carl Anderson,
medl. av Sem Herreds-
styre i årene
1911-1916

fulle rammer og hengt på veggen i hovedhuset. Arvingene har senere byttet ut bildene med speil, de ble fine i de staselige rammene. En pussig ting: Andrea hadde telefon, et fint vegg-apparat med sveiv, det var montert i gangen i hovedhuset, med varselklokke til sidebygningen. Når telefonen ringte, måtte Andrea kle seg, låse opp døren i sidebygningen, gå over gården, låse opp hovedhuset og så ta telefonen. Den gang var det manuell betjening på Jersøy sentral, og der hadde de fått ordre om å ringe lenge. Og det ble også gjort, Andrea fikk det gjerne som hun ville.

Eiendommen hennes var stor (nå er den delt opp i 3 tomter), og hun vernet sine grenser med hård hånd. Hjørnene på gjerdet ble forsterket og markert med store stener — utenfor gjerdet, og ut for porten laget hun en ren rampe, bygget opp en jordvoll med stener rundt, mot veien, så kjørende ikke skulle komme bort i hennes port. Hvis noen tok i port eller gjerde og hun så det, ble det skjenn å få. Jeg har opplevd det selv, og husker godt hennes underlig grove stemme.

En pike på stedet hadde en tam kråke, den fløy inn og spiste et jordbær i Andreas jordbærstykke. Da var hun straks på pletten og vred halsen om på kråka.

Andrea var for dominerende til å få venner. Særlig var hun på krigsfot med Anne Marja som bodde i nærheten. Hva uenigheten skyldtes, vet vi ikke nå, men noe var det støtt. Anne Marja var av en mildere natur, og en gang forsøkte hun en forsoning: «Du vet, Andrea, vi møtes jo i Him-melen». «Skal jeg ikke ha fred for deg der heller!» var svaret.

Mot sin familie var hun generøs, og de som gjorde henne tjenester, ble rikelig belønnet. Det gjaldt til en viss grad også naboer som hjalp henne med noe. En gang kom hun til min bestefar med noen tøy-servietter til takk for litt reparasjonsarbeide. Bestefar holdt da på å lage noen hyller på sitt eget kjøkken, og hun satte seg ned og kritiserte det han gjorde: hyllene skulle være slik, og de skulle stå der. Har hørt at bestefar nærmest kastet henne på dør!

Andrea var av en merkelig sammensatt natur. Folk på stedet fikk låne penger av henne, dog ville hun ha et ord med i laget for hvordan de skulle brukes. En husbygger opplevde, etter å ha fått låne penger av henne, at Andrea forærte familien et linoleumsteppes til stuegulvet, hun syntes det trengtes, sa hun. Men da Andrea siden møtte fruene på bussen på vei til byen, uttalte hun høyt at hun syntes folk som hadde lånt penger, burde gå til byen for å spare.

Andrea fulgte levende med i hendinger i sin nærmeste slekt, ville gjerne ha et ord med i laget hva angår barnas klær, hun hadde også sin mening om hva familiens barn skulle hete! Selv hadde hun ingen, men hun kom stadig med råd om barneoppdragelse, noe som ikke alltid ble så vel mottatt. Da en av dem engang kom med en bemerkning om at Andrea vel ikke hadde så mye greie på barn siden hun var barnløs selv, svarte hun: «Skulle ikke jeg ha greie på barn, Lina har jo 7!» Lina var søsteren, og denne tante-verdigheten til 7 mente hun kvalifiserte til ekspertise i faget!

Det var stor stas med Reidunn fra Andreas side, og Andrea var redd hun ikke ville oppleve hennes konfirmasjon (Andrea var gammel da Reidunn ble født). «For sikkerhets skyld» (sa Andrea) ble konfirmasjonsgaven overrakt da Reidunn var 4 år: et nydelig halssmykke av gull. Hun var 11 år da tanten døde og husker både henne og hennes hjem godt. Hun har også arvet en del derfra. Det var en ting i tantens hjem som hun var spesielt begeistret for: en stor spille-dåse som stod på et bord. Hun tagg og bad sin mor om å kjøpe det på auksjonen, men det ble solgt utenom familien. Undres hvor den spilledåsen havnet?

Reidunn Berge har også i sitt eie 2 lakener som har tilhørt Andrea. De er kunstferdig ut-sydd med en pompøs A i tykkesøm, samt også et nummer brodert på. Her er nr. 5 og 12, det var 12 av hvert der i huset!

Andrea ble svært gammel, men rask og rørig til det siste. Sine grenser vokter hun nidkjært. Langs grensen til naboen løper en bekk. Grensestolpen stod på Andreas side av bekken, men Andrea hevde at bekken var hennes og flyttet stolpen slik hun mente den skulle stå. Neste morgen hadde naboen flyttet stolpen igjen. Andrea ble eitrende sint og for ut og strevde lenge med stolpen for å flytte den igjen. Været var regnfullt og kjølig, og hun fikk lungebetennelse etter dette. Niesen fikk henne lagt inn på en privat forpleining i Tønsberg og så til henne der. Men det gikk fort nedover, og 8. august 1938 døde hun, 89 år gammel. Etter hennes ønske ble hun lagt i sink-kiste inni eikekiste. Det voldt store problemer å få slik tyngde transportert ned en trapp fra 2. etg. og ut. Men hun kom da i jorden.

Etter hennes død skulle huset selges, og det skulle være auksjon. Reidunns mor bodde der noen dager for å gjøre alt i stand. Fra vinduet i 2. etasje fikk hun se at hagen var full av barn som spiste av epletreet. Hun banket på ruten for å jage dem. I sitt hvite forkle ble hun visst tatt for å være Andreas gjenferd, for ungene dante nesten av skrekk og forsvant som olja lyn.

Det er langt mellom originalene i bygdene nå, derfor kan det kanskje være av interesse at minnet om denne merkelige kvinne bevares.

Grete Haugen